



Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (sedmi senat)

z dne 14. septembra 2023 *

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Uredba (EU) št. 593/2008 – Pravo, ki se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja – Področje uporabe – Pogodbe o uporabi nepremičnin na podlagi časovnega zakupa – Sodni postopek za razglasitev ničnosti teh pogodb – Stranke, ki so državljani Združenega kraljestva – Izbira prava, ki se uporablja – Člen 3 – Svoboda izbire – Člen 4(1)(b) in (c) – Pravo, ki se uporablja, če pogodbene stranke ne izberejo prava – Člen 6 – Potrošniške pogodbe – Meje“

V zadevi C-632/21,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Juzgado de Primera Instancia e Instrucción no 2 de Granadilla de Abona (prvostopenjsko in preiskovalno sodišče št. 2 v Granadilli de Aboni, Španija) z odločbo z dne 13. oktobra 2021, ki je na Sodišče prispela 14. oktobra 2021, v postopku

JF,

NS

proti

Diamond Resorts Europe Limited (Sucursal en España),

Diamond Resorts Spanish Sales SL,

Sunterra Tenerife Sales SL,

SODIŠČE (sedmi senat),

v sestavi M. L. Arastey Sahún, predsednica senata, F. Biltgen (poročevalec) in J. Passer, sodnika,

generalni pravobranilec: M. Szpunar,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

* Jezik postopka: španščina.

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za JF in NS A. García Cami, procurador, in L. Mancera Molero, abogada,
- za Diamond Resorts Europe Limited (Sucursal en España), Diamond Resorts Spanish Sales SL in Sunterra Tenerife Sales SL M.-D. Gómez Dabic in J. M. Macías Castaño, abogados,
- za špansko vlado A. Ballesteros Panizo, agent,
- za češko vlado L. Halajová, M. Smolek in J. Vlácil, agenti,
- za Evropsko komisijo I. Galindo Martín in W. Wils, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 4(3) in člena 5 Konvencije o uporabi prava v pogodbenih obligacijskih razmerjih, na voljo za podpis 19. junija 1980 v Rimu (UL 2005, C 169, str. 10, v nadaljevanju: Rimska konvencija), ter člena 4(1)(b) in (c), člena 6(1) in člena 24 Uredbe (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja (Rim I) (UL 2008, L 177, str. 6, v nadaljevanju: Uredba Rim I).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med JF in NS na eni strani ter Diamond Resorts Europe Limited (Sucursal en España) (v nadaljevanju: Diamond Resorts Europe), Diamond Resorts Spanish Sales SL in Sunterra Tenerife Sales SL na drugi strani v zvezi s predlogom za razglasitev ničnosti pogodb o uporabi nepremičnin na podlagi časovnega zakupa, sklenjenih med tožečima strankama iz postopka v glavni stvari in družbo Diamond Resorts Europe.

Pravni okvir

Prvi protokol

- 3 Člen 1 Prvega protokola o razlagi Konvencije o uporabi prava v pogodbenih obligacijskih razmerjih, na voljo za podpis 19. junija 1980 v Rimu, s strani Sodišča Evropskih skupnosti (UL 2005, C 169, str. 10, v nadaljevanju: Prvi protokol), ki je začel veljati 1. avgusta 2004, določa:

„Sodišče Evropskih skupnosti je pristojno za odločanje o razlagi:

(a) [Rimske konvencije];

[...]“

4 Člen 2 Prvega protokola določa:

„Spodaj navedena sodišča lahko zaprosijo Sodišče za predhodno odločanje o vprašanju v zadevi, ki jo obravnava in ki se nanaša na razlago določb, ki jih vsebujejo instrumenti iz člena 1, če ta sodišča menijo, da je za izrek njihovih sodb potrebna odločitev o tem vprašanju:

(a) [...]

– v Španiji:

el Tribunal Supremo,

[...]

(b) sodišča držav pogodbenic, ko odločajo kot pritožbena sodišča.“

Pravo Unije

Uredba Rim I

5 V uvodnih izjavah 6, 7, 23 in 27 Uredbe Rim I je navedeno:

„(6) Pravilno delovanje notranjega trga zaradi večje predvidljivosti izida pravde, gotovosti o tem, katero pravo se uporablja, ter prostega pretoka sodnih odločb zahteva, da kolizijska pravila držav članic določajo uporabo istega nacionalnega prava ne glede na državo sodišča, kjer je vložena tožba.

(7) Vsebinsko področje uporabe in določbe te uredbe morajo biti skladne z Uredbo Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah [UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42] („Bruselj I“) in Uredbo (ES) št. 864/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2007 o pravu, ki se uporablja za nepogodbene obveznosti [(Rim II) (UL 2007, L 199, str. 40)].

[...]

(23) V pogodbah, pri katerih velja ena pogodbeni stranka za šibkejšo, bi morala biti ta šibkejša pogodbeni stranka zaščitena s kolizijskimi pravili, ki so za varstvo njenih interesov ugodnejša od splošnih pravil.

[...]

(27) Za potrošniške pogodbe bi bilo treba omogočiti različne izjeme od splošnega kolizijskega pravila. V skladu z eno od takih izjem se splošno pravilo ne bi smelo uporabljati za pogodbe, katerih predmet so stvarna pravica na nepremičnini ali najemne pravice na takšni lastnini, razen za pogodbe, katerih predmet je pravica do uporabe nepremičnine na podlagi časovnega zakupa v smislu Direktive 94/47/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne

26. oktobra 1994 o varstvu nakupov v zvezi z nekaterimi vidiki pogodb o nakupu pravice do uporabe nepremičnin na podlagi časovnega zakupa [UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 13, str. 315].“

- 6 Člen 1 te uredbe, naslovljen „Področje uporabe“, v odstavku 1 določa:

„Ta uredba se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja v civilnih in gospodarskih zadevah v primerih, ko pride do kolizije med zakoni več držav.

Ne uporablja pa se zlasti v davčnih, carinskih ali upravnih zadevah.“

- 7 Člen 3 navedene uredbe, naslovljen „Svoboda izbire“, določa:

„1. Pogodbo ureja pravo, ki ga izbereta pogodbeni stranki. Izbira mora biti izrecno izražena ali mora jasno izhajati iz pogodbenih določil ali okoliščin primera. Pogodbeni stranki se lahko dogovorita, da se izbrano pravo uporablja za pogodbo v celoti ali le za njen del.

2. Pogodbeni stranki se lahko kadar koli dogovorita, da se za pogodbo uporablja drugo pravo, kot se je prej uporabljalo na podlagi prejšnje izbire v skladu s tem členom ali na podlagi drugih določb te uredbe. Če se pogodbeni stranki po sklenitvi pogodbe dogovorita za spremembo prava, ki naj se uporablja za pogodbo, to ne posega v formalno veljavnost pogodbe v smislu člena 11 ali v pravice tretjih oseb.

3. Kadar so vsi elementi, pomembni za zadevo, v trenutku izbire prava v državi, katere prava pogodbeni stranki nista izbrali, izbira pogodbenih strank ne posega v uporabo določb prava te države, od katerih ni dovoljeno odstopanje z dogovorom.

4. Kadar so vsi elementi, pomembni za zadevo, v trenutku izbire prava v eni ali več državah članicah, izbira prava tretje države s strani pogodbenih strank ne posega v uporabo določb prava Skupnosti, od katerih ni dovoljeno odstopanje z dogovorom, po potrebi kakor so te določbe prava Skupnosti izvedene v državi članici sodišča, pred katerim poteka postopek.

5. Obstoj in veljavnost dogovora pogodbenih strank o izbiri prava se presoja v skladu z določbami členov 10, 11 in 13.“

- 8 Člen 4 iste uredbe, naslovljen „Pravo, ki se uporablja, če pogodbeni stranki ne izbereta prava“, določa:

„1. Če pogodbeni stranki nista izbrali prava v skladu s členom 3, se pravo, ki se uporablja za pogodbo, določi brez poseganja v člene 5 do 8, kakor sledi:

[...]

(b) za pogodbo o opravljanju storitev se uporablja pravo države, v kateri ima običajno prebivališče izvajalec storitev;

(c) za pogodbo, katere predmet je stvarna pravica na nepremičnini ali najemna pravica na nepremičnini, se uporablja pravo države, v kateri se nahaja nepremičnina;

(d) ne glede na točko (c) se za najemno pogodbo za nepremičnino, sklenjeno za začasno zasebno uporabo za največ šest zaporednih mesecev, uporablja pravo države, v kateri ima običajno prebivališče najemodajalec, pod pogojem, da je najemojemalec fizična oseba in da ima običajno prebivališče v isti državi;

[...]“

9 Člen 6 Uredbe Rim I, naslovljen „Potrošniške pogodbe“, določa:

„1. Brez poseganja v člena 5 in 7 se za pogodbo, ki jo fizična oseba sklene za namen, ki ga ni mogoče obravnavati kot poslovno ali poklicno dejavnost te osebe („potrošnik“), z drugo osebo, ki opravlja svojo poslovno ali poklicno dejavnost („podjetnik“), uporablja pravo države, v kateri ima potrošnik običajno prebivališče, pod pogojem, da podjetnik:

(a) izvaja svoje poslovne ali poklicne dejavnosti v državi, v kateri ima potrošnik običajno prebivališče, ali

(b) na kakršen koli način usmerja take dejavnosti v to državo ali več držav, vključno s to državo,

in da pogodba spada v okvir takih dejavnosti.

2. Ne glede na odstavek 1 lahko pogodbeni stranki za pogodbo, ki izpolnjuje pogoje iz odstavka 1, izbereta pravo, ki naj se uporablja v skladu s členom 3. Vendar pa taka izbira potrošnika ne sme prikrajšati za zaščito, ki mu jo zagotavljajo določbe, od katerih ni dovoljeno odstopanje z dogovorom, po pravu, ki bi se uporabljalo v skladu z odstavkom 1, če pogodbeni stranki ne bi izbrali drugega prava.

3. Če pogoji iz točk (a) ali (b) odstavka 1 niso izpolnjeni, se pravo, ki se uporablja za pogodbo med potrošnikom in podjetnikom, določi na podlagi členov 3 in 4.

4. Odstavka 1 in 2 se ne uporabljata:

(a) za pogodbe o opravljanju storitev, če se storitve za potrošnika opravijo izključno zunaj države, v kateri ima potrošnik običajno prebivališče;

[...]

(c) za pogodbe, katerih predmet je stvarna pravica na nepremičnini ali najemna pravica na nepremičnini, razen za pogodbe, katerih predmet je pravica do uporabe nepremičnin na podlagi časovnega zakupa v smislu Direktive [94/47];

[...]“

10 Člen 9 te uredbe, naslovljen „Prevladujoče obvezne določbe“, določa:

„1. Prevladujoče obvezne določbe so določbe, katerih upoštevanje je po mnenju države bistvenega pomena za zaščito njenih javnih interesov, kot je na primer njena politična, socialna ali gospodarska ureditev, in sicer do take mere, da se te določbe uporabljajo za vse primere, ki sodijo na njihovo področje uporabe, ne glede na to, katero pravo se sicer uporablja za pogodbo na podlagi te uredbe.

2. Nobena določba te uredbe ne omejuje uporabe prevladujočih obveznih določb prava države sodišča, pred katerim poteka postopek.

3. Prevladujočim obveznim določbam prava države, v kateri morajo biti ali so bile izpolnjene obveznosti, ki izhajajo iz pogodbe, se lahko prizna učinek, kolikor te prevladujoče obvezne določbe izpolnitev pogodbe opredeljujejo kot nezakonito. Pri odločitvi o učinkovanju teh določb se upošteva njihova narava in namen ter posledice njihove uporabe oziroma neuporabe.“

11 Člen 24 navedene uredbe, naslovljen „Razmerje do Rimske konvencije“, določa:

„1. Ta uredba v državah članicah nadomesti Rimsko konvencijo, razen v zvezi z ozemlji držav članic, ki sodijo v ozemeljsko področje uporabe te konvencije in za katera se v skladu s členom 299 [ES] ta uredba ne uporablja.

2. V obsegu, v katerem ta uredba nadomesti določbe Rimske konvencije, se vsako sklicevanje na to konvencijo razume kot sklicevanje na to uredbo.“

12 Člen 28 iste uredbe, naslovljen „Časovna uporaba“, določa:

„Ta uredba se uporablja za pogodbe, sklenjene od 17. decembra 2009 dalje.“

Direktiva 94/47

13 Namen Direktive 94/47 je bil približevanje zakonov in drugih predpisov držav članic o varstvu kupcev glede določenih vidikov pogodb, ki se neposredno ali posredno nanašajo na nakup pravice do uporabe ene ali več nepremičnin na podlagi časovnega zakupa.

Direktiva 2008/122/ES

14 Direktiva 2008/122/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. januarja 2009 o varstvu potrošnikov v zvezi z nekaterimi vidiki pogodb časovnega zakupa, dolgoročnih počitniških proizvodov, nadaljnje prodaje in zamenjave (UL 2009, L 33, str. 10) je razveljavila in nadomestila Direktivo 94/47.

Uredba Bruselj Ia

15 Uredba (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2012, L 351, str. 1, v nadaljevanju: Uredba Bruselj Ia) je razveljavila in nadomestila Uredbo št. 44/2001, ki je nadomestila Konvencijo z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32).

16 Člen 7(1) Uredbe Bruselj Ia določa:

„Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena v drugi državi članici:

1. (a) v zadevah v zvezi s pogodbenimi razmerji pred sodiščem v kraju izpolnitve zadevne obveznosti;

(b) za namene te določbe, in razen če ni drugače dogovorjeno, je kraj izpolnitve zadevne obveznosti:

[...]

– v primeru opravljanja storitev kraj v državi članici, kjer so bile v skladu s pogodbo storitve opravljene ali bi morale biti opravljene [...]“.

17 Člen 24, točka 1, te uredbe določa:

„Ne glede na stalno prebivališče strank so izključno pristojna naslednja sodišča države članice:

1. v postopkih, predmet katerih so stvarne pravice na nepremičninah ali najem/zakup nepremičnin, sodišča držav članic, v katerih se nahaja nepremičnina.

Vendar pa so v postopkih, predmet katerih je najem/zakup nepremičnine za začasno zasebno uporabo za največ šest zaporednih mesecev, pristojna tudi sodišča držav članic, v katerih ima toženec stalno prebivališče, če je najemnik/zakupnik fizična oseba in če imata najemodajalec/zakupodajalec in najemnik/zakupnik stalno prebivališče v isti državi članici“.

Sporazum o izstopu Združenega kraljestva

18 Sporazum o izstopu Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska iz Evropske unije in Evropske skupnosti za atomsko energijo (UL 2020, L 29, str. 7) je bil podpisan 24. januarja 2020 v Bruslju in Londonu ter je začel veljati 1. februarja 2020 (v nadaljevanju: Sporazum o izstopu).

19 Člen 66 tega sporazuma, naslovljen „Pravo, ki se uporablja za pogodbene in nepogodbene zadeve“, določa:

„V Združenem kraljestvu se navedeni akti uporabljajo, kot sledi:

(a) uredba [Rim I] se uporablja za pogodbe, sklenjene pred koncem prehodnega obdobja;

[...]“

20 Člen 126 navedenega sporazuma, naslovljen „Prehodno obdobje“, določa:

„Prehodno obdobje oziroma obdobje izvajanja se začne na datum začetka veljavnosti tega sporazuma in konča 31. decembra 2020.“

Špansko pravo

21 V skladu s členom 1(1) Ley 42/1998 sobre derechos de aprovechamiento por turno de bienes inmuebles de uso turístico y normas tributarias (zakon št. 42/1998 o pravicah do uporabe nepremičnin na podlagi časovnega zakupa v turistične namene in o davčnih pravilih) z dne 15. decembra 1998 (BOE št. 300 z dne 16. decembra 1998, str. 42076) ta ureja ustanovitev, izvajanje, prenos in ugasnitev pravice do uporabe nepremičnin na podlagi časovnega zakupa, ki njenemu imetniku podeljuje možnost, da v določenem obdobju vsakega leta izključno koristi nastanitev, ki se lahko uporablja samostojno, ker ima lastni izhod na javno cesto ali do skupnega dela stavbe, katere del je, in ki je trajno opremljena s pohištvo, primernim za ta namen, pa tudi

pravico do opravljanja dodatnih storitev. Možnost koriščenja ne vključuje sprememb nastanitve ali njenega pohištva. Pravica do uporabe na podlagi časovnega zakupa je lahko ustanovljena kot stvarna pravica.

- 22 V skladu z drugo dodatno določbo tega zakona „za vse pogodbe, ki se nanašajo na pravice v zvezi z uporabo ene ali več nepremičnin, ki se nahajajo v Španiji, v določenem ali določljivem obdobju leta veljajo določbe tega zakona, ne glede na kraj in datum njihove sklenitve“.
- 23 Na podlagi člena 1(1) Ley 4/2012 de contratos de aprovechamiento por turno de bienes de uso turístico, de adquisición de productos vacacionales de larga duración, de reventa y de intercambio y normas tributarias (zakon št. 4/2012 o pogodbah časovnega zakupa v turistične namene, dolgoročnih počitniških proizvodih, nadaljnji prodaji in zamenjavi ter o davčnih ukrepih) z dne 6. julija 2012 (BOE št. 162 z dne 7. julija 2012, str. 49192) so pogodbe o trženju, prodajne pogodbe in pogodbe o nadaljnji prodaji pravic časovnega zakupa in dolgoročnih počitniških proizvodov ter pogodbe o zamenjavi urejene z določbami tega zakona, kadar so sklenjene med trgovcem in potrošnikom.
- 24 V skladu s členom 2 zakona 4/2012 pogodba o časovnem zakupu pomeni pogodbo, ki traja več kot eno leto in s katero potrošnik na podlagi plačila nadomestila pridobi pravico do uporabe ene ali več prenočitvenih nastanitev za več kot eno obdobje uporabe.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 25 Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari sta britanska potrošnika, ki prebivata v Združenem kraljestvu in sta 14. aprila 2008 oziroma 28. junija 2010 sklenila dve pogodbi z angleško družbo Diamond Resorts Europe, ki deluje kot podružnica skupine Diamond Resorts v Španiji.
- 26 V vsaki od teh pogodb je bila predvidena dodelitev določenega števila točk, na podlagi katerih bi lahko tožeči stranki iz postopka v glavni stvari za določen čas koristili več namestitev v različnih evropskih državah, zlasti v Španiji. Na podlagi navedenih pogodb tožečima strankama iz postopka v glavni stvari niso dodeljene točno določene nastanitve niti nobeno točno določeno obdobje vsako leto, temveč katalog nastanitev, v zvezi s katerimi morata za razpoložljivost zaprositi vnaprej, da bi jih lahko koristili v želenem trenutku.
- 27 Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari predlagata, naj se ti pogodbi razglasita za nični, ker ne izpolnjujeta zahtev iz zakonov 42/1998 in 4/2012, ki med drugim zahtevata vpis pravice do uporabe nepremičnin na podlagi časovnega zakupa v špansko zemljiško knjigo, natančno določitev nastanitev, ki se dodelijo potrošnikom, in določitev trajanja pogodb. V tem okviru tožeči stranki iz postopka v glavni stvari menita, da je treba pravice, pridobljene na podlagi zadevnih pogodb, opredeliti kot „stvarne pravice do uporabe nepremičnin na podlagi časovnega zakupa“.
- 28 Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari sta tožili tudi druge družbe, ki pripadajo isti skupini kot družba Diamond Resorts Europe, vendar niso stranke pogodb iz postopka v glavni stvari.
- 29 Družba Diamond Resorts Europe trdi, da se ti pogodbi ne nanašata na stvarne pravice, temveč na osebne pravice. Meni, da bi navedeni pogodbi morali biti urejeni z angleškim pravom, ker sta tožeči stranki iz postopka v glavni stvari državljana Združenega kraljestva, imata tam običajno prebivališče in je sedež skupine družb prav tako v Združenem kraljestvu.

- 30 Predložitveno sodišče meni, da je določitev prava, ki se uporablja za zadevni pogodbi, odvisna od odgovora na vprašanje, katere določbe Rimske konvencije in Uredbe Rim I se uporabljajo, in da ta odgovor vpliva na veljavnost teh pogodb. V zvezi s tem se je v španski ureditvi, ki se je uporabljala ob podpisu zadnjenavedenih pogodb, in sicer zakon 42/1998, za te pogodbe štelo, da so stvarne pravice na nepremičninah, njihova veljavnost pa je bila pogojena z vrsto formalnih zahtev, ki z angleškim pravom niso naložene. Vendar veljavna španska ureditev, in sicer zakon 4/2012, vsebuje naslov II, ki se je razlagal tako, da se je za take pogodbe štelo, da so povezovalne, in da so zato zanje veljale določbe tega naslova. Ker so formalne zahteve, določene z zadnjenavedenim zakonom, nižje, naj bi bile te pogodbe glede na ta zakon veljavne.
- 31 Po mnenju navedenega sodišča v zvezi z določitvijo prava, ki se uporablja, obstajajo različne možne razlage. Na eni strani, kadar gre za razmerje med potrošnikom in trgovcem, ki ima podružnico v Španiji, kadar je bila zadevna pogodba podpisana v Španiji in kadar se obveznosti strank nanašajo na nepremičnino v Španiji, bi bilo treba uporabiti špansko pravo.
- 32 Na drugi strani bi bilo tak položaj mogoče analizirati z vidika svobode izbire v skladu s členom 3(1) Uredbe Rim I, pri čemer se vnaprej oblikovana klavzula, ki določa, da zadevno pogodbo ureja angleško pravo, ne sme razumeti kot dogovor, ki sta ga stranki svobodno sklenili, o uporabi tega prava, pač pa kot element, ki ga je določila stranka, ki je to klavzulo vključila v to pogodbo, da bi se izognila uporabi španske ureditve, in sicer zakona 42/1998.
- 33 Po mnenju družbe Diamond Resorts Europe pa mora v skladu s členom 5 Rimske konvencije in členom 6 Uredbe Rim I, kar zadeva razmerje s potrošniki, prevladati splošno načelo uporabe prava države, v kateri ima zadevni potrošnik običajno prebivališče. Tako naj bi se uporabljalo angleško pravo.
- 34 V tem okviru se predložitveno sodišče najprej sprašuje, ali se Uredba Rim I, ki je Rimsko konvencijo nadomestila s podrobnejšimi določbami, lahko uporablja za pogodbe, sklenjene pred začetkom veljavnosti te uredbe, ali pa se še naprej uporablja prejšnja ureditev.
- 35 Dalje, ob upoštevanju izstopa Združenega kraljestva iz Evropske unije navedeno sodišče meni, da je treba ugotoviti, ali se za državljane te države še naprej uporabljajo določbe prava Unije.
- 36 Nazadnje, navedeno sodišče postavlja vprašanje določitve narave pogodbenega razmerja med strankami, in sicer, ali so zadevne pravice stvarne pravice ali povezovalne osebne pravice. Mogoče bi jih bilo celo opredeliti kot pravice do najema nepremičnin, v tem primeru pa bi na podlagi člena 4 Uredbe Rim I obstajali dve možnosti, in sicer uporaba prava države, v kateri je zadevna nepremičnina, ali pa uporaba prava države, v kateri ima potrošnik običajno prebivališče, odvisno od tega, ali je najemna pogodba daljša ali krajša od šestih mesecev.
- 37 V teh okoliščinah je Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 2 de Granadilla de Abona (prvostopenjsko in preiskovalno sodišče št. 2 v Granadilli de Aboni, Španija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba šteti, da se za pogodbe, v katerih sta obe stranki državljana Združenega kraljestva, uporabljata [Rimska konvencija] in [Uredba Rim I]?

Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen:

2. Ali je treba šteti, da se [Uredba Rim I] v skladu z njenim členom 24 uporablja za pogodbe, sklenjene pred njenim začetkom veljavnosti? Če je odgovor nikalen, ali je treba šteti, da pogodba o časovnem zakupu nepremičnin v obliki članarine v višini klubskih točk spada na področje uporabe člena 4(3) ali člena 5 [Rimske konvencije], tudi kadar je potrošnik tisti, ki kot pravo, ki se uporablja, izbere pravo druge države, kot je država njegovega običajnega prebivališča? In če je odgovor, da bi ta pogodba lahko spadala v ti določbi, katera ureditev bi imela prednost?
3. Ne glede na odgovor na drugo vprašanje, ali je treba pogodbo o časovnem zakupu nepremičnin v obliki članarine v višini klubskih točk šteti za pogodbo, na podlagi katere se pridobijo stvarne pravice na nepremičninah ali povezovalne osebne pravice?
 - Če se, za namene določitve prava, ki se uporablja, šteje, da se pridobijo stvarne pravice iz člena 4[(1)](c) ali člena 6(1) [Uredbe Rim I], uporaba katerega od teh členov ima prednost, tudi kadar je potrošnik tisti, ki kot pravo, ki se uporablja, izbere pravo druge države, kot je država njegovega običajnega prebivališča?
 - Če se šteje, da se pridobijo osebne pravice, ali je treba zanje šteti, da so to zakupne pravice na nepremičninah v smislu člena 4[(1)](c) [te uredbe] ali pravice do opravljanja storitev v smislu [tega] člena 4[(1)](b)? Kakor koli, ali je treba prednostno uporabiti člen 6(1) [navedene uredbe], kar zadeva razmerje s potrošniki in/ali uporabniki, tudi kadar je potrošnik tisti, ki kot pravo, ki se uporablja, izbere pravo druge države, kot je država njegovega običajnega prebivališča?
4. Ali je v vseh zgoraj navedenih primerih treba za določbe o pravu, ki se uporablja, iz [Rimske konvencije] in iz [Uredbe Rim I], šteti, da je nacionalna zakonodaja, ki določa: „[z]a vse pogodbe, ki se nanašajo na pravice v zvezi z uporabo ene ali več nepremičnin v Španiji za določeno ali določljivo obdobje v posameznem letu, veljajo določbe tega zakona, ne glede na kraj in datum njihove sklenitve“, združljiva z njimi?“

Pristojnost Sodišča

- 38 Najprej je treba opozoriti, da je Sodišče v skladu s členom 1 Prvega protokola pristojno za odločanje o razlagi Rimske konvencije.
- 39 Člen 2(a) tega Prvega protokola navaja izčrpen seznam sodišč držav pogodbenic, ki imajo možnost Sodišče zaprositi, da predhodno odloči o vprašanju, ki je bilo postavljeno v zadevi, ki jo obravnava in ki se med drugim nanaša na razlago določb te konvencije, če ta sodišča menijo, da je za izrek njihovih sodb potrebna odločitev o tem vprašanju. Na podlagi tega člena 2(b) imajo to možnost tudi sodišča pogodbenic, ko odločajo kot pritožbena sodišča.
- 40 Treba pa je ugotoviti, na eni strani, da Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 2 de Granadilla de Abona (prvostopenjsko in preiskovalno sodišče št. 2 v Granadilli de Aboni) ni na tem seznamu, ki se, kar zadeva Kraljevino Španijo, nanaša le na „Tribunal Supremo“ (vrhovno sodišče). Na drugi strani, predložitvenemu sodišču kot prvostopenjskemu sodišču tudi ni treba odločati o pritožbi v smislu navedenega člena 2(b) v okviru spora o glavni stvari.

- 41 Iz tega sledi, da pogoji iz člena 2 Prvega protokola niso izpolnjeni in da Sodišče ni pristojno za odločanje o vprašanjih za predhodno odločanje v delu, v katerem se nanašajo na razlago Rimske konvencije.
- 42 Vendar Sodišče ostaja pristojno za predhodno odločanje o razlagi določb Uredbe Rim I, na katere se nanašajo ta vprašanja, v zvezi s katero ni omejitev glede sodišč, ki lahko predložijo zadevo Sodišču.

Dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 43 Španska vlada, čeprav je zavzela stališče glede vsakega od vprašanj za predhodno odločanje, ki jih je postavilo predložitveno sodišče, najprej trdi, da je predlog za sprejetje predhodne odločbe v celoti nedopusten, ker ne izpolnjuje pogojev iz člena 267 PDEU in člena 94 Poslovnika Sodišča, saj to sodišče ni navedlo pogojev pogodb iz postopka v glavni stvari.
- 44 Opozoriti je treba, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso v okviru sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, uvedenega s členom 267 PDEU, le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in ki mora prevzeti odgovornost za sodno odločbo, ki bo izdana, pristojno, da ob upoštevanju posebnosti zadeve presodi potrebo po predhodni odločbi, da bi lahko izdalo sodbo, in tudi upoštevnost vprašanja, ki ga postavi Sodišču. Zato je Sodišče, kadar se predložena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije, načeloma dolžno odločiti (sodba z dne 13. januarja 2022, Regione Puglia, C-110/20, EU:C:2022:5, točka 23 in navedena sodna praksa).
- 45 Sodišče lahko zavrne odločanje o vprašanju nacionalnega sodišča za predhodno odločanje samo, če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo dejanskih in pravnih elementov, ki so potrebni, da bi lahko na postavljena vprašanja dalo koristne odgovore (sodba z dne 13. januarja 2022, Regione Puglia, C-110/20, EU:C:2022:5, točka 24 in navedena sodna praksa).
- 46 Čeprav v obravnavani zadevi predlog za sprejetje predhodne odločbe ne vsebuje natančnih pogojev pogodb iz postopka v glavni stvari in ne vsebuje natančne pravne opredelitve zadevnih obveznosti, pa je predložitveno sodišče na eni strani natančno navedlo razmerje med določbami prava Unije, za razlago katerih prosi, in sporom, o katerem odloča, ter na drugi strani pojasnilo, kako je rešitev tega spora odvisna od odgovorov Sodišča na postavljena vprašanja.
- 47 Poleg tega v skladu s členom 94 Poslovnika predlog za sprejetje predhodne odločbe vsebuje dovolj dejanskih in pravnih elementov, da omogoči ne samo zainteresiranim strankam, da predložijo navedbe na podlagi člena 23 Statuta Sodišča Evropske unije, pač pa tudi Sodišču, da na postavljena vprašanja koristno odgovori.
- 48 Zato je treba ugovor nedopustnosti, ki ga je vložila španska vlada, v delu, v katerem se nanaša na predlog za sprejetje predhodne odločbe, v celoti zavrniti in ta predlog razglasiti za dopusten.

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 49 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali se določbe Uredbe Rim I uporabljajo za pogodbe, v katerih sta obe stranki državljana iste države, v obravnavani zadevi Združenega kraljestva.
- 50 V zvezi s tem iz besedila člena 1 Uredbe Rim I izhaja, da se ta uredba uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja v civilnih in gospodarskih zadevah v primerih, ko pride do kolizije med zakoni več držav.
- 51 Tako se določbe te uredbe uporabljajo za vsako pogodbeno razmerje, ki vsebuje tuj element, pri čemer člen 1 navedene uredbe ne vsebuje pojasnila ali zahteve glede morebitne povezave tega tujega elementa z državljanstvom ali krajem stalnega prebivališča zadevnih pogodbenih strank.
- 52 Iz tega izhaja, da čeprav imata obe stranki, ki sta sklenili pogodbi iz postopka v glavni stvari, isto državljanstvo, lahko ti pogodbi spadata na področje uporabe Uredbe Rim I, ker imata enega ali več drugih tujih elementov.
- 53 V obravnavani zadevi je iz predložitvene odločbe razvidno, da je bilo treba navedeni pogodbi, ki sta bili sklenjeni med dvema državljanoma Združenega kraljestva in družbo prava Anglije in Walesa, izvršiti v različnih evropskih državah, med drugim zlasti v Španiji.
- 54 Poleg tega je treba navesti, da izstop Združenega kraljestva iz Unije ne vpliva na uporabo določb Uredbe Rim I v sporu o glavni stvari.
- 55 Pravila, ki so se uporabljala v prehodnem obdobju in so določena v členu 66(a) in členu 126 Sporazuma o izstopu, so bila oblikovana glede na zadeve, ki potekajo pred sodišči in institucijami Združenega kraljestva, tako da ne vplivajo na položaj španskega sodišča, ki odloča o sporu o glavni stvari.
- 56 Iz navedenega izhaja, da se določbe Uredbe Rim I v okviru spora pred sodiščem države članice uporabljajo za pogodbe, katerih obe stranki sta državljana Združenega kraljestva, pod pogojem, da te pogodbe vsebujejo tuj element.

Drugo in tretje vprašanje

- 57 Predložitveno sodišče z drugim in tretjim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, katero določbo Uredbe Rim I je treba uporabiti za določitev prava, ki se uporablja za pogodbo o časovnem zakupu nepremičnin v obliki članarine v višini klubskih točk.
- 58 Natančneje, navedeno sodišče želi izvedeti, ali je treba za tako pogodbo šteti, da se nanaša na pridobitev stvarnih pravic na nepremičninah, kar bi privedlo do uporabe člena 4(1)(c) te uredbe, ali na pridobitev osebnih pravic, v tem primeru pa bi se uporabil bodisi člen 4(1)(c) navedene uredbe bodisi člen 4(1)(b) iste uredbe, saj bi bilo treba šteti, da je predmet te pogodbe najem nepremičnine oziroma opravljanje storitev.

- 59 Navedeno sodišče se vsekakor sprašuje, ali ni treba, kar zadeva potrošniško pogodbo, prednostno uporabiti določb člena 6(1) Uredbe Rim I, in se sprašuje o vplivu svobode, ki jo ima zadevni potrošnik, da izbere pravo, ki se uporablja in ki ni pravo države, v kateri ima običajno prebivališče.
- 60 Pred odgovorom na ti vprašanji je treba pojasniti področje uporabe *ratione temporis* Uredbe Rim I.
- 61 V zvezi s tem je treba navesti, da se na podlagi člena 28 te uredbe njene določbe uporabljajo le za pogodbeno razmerja, nastala na podlagi medsebojnega soglasja volj pogodbenih strank, do katerega je prišlo po 17. decembru 2009. Zakonodajalec Unije je namreč izključil takojšnjo uporabo navedene uredbe, s čimer bi bili na njeno področje uporabe vključeni prihodnji učinki pogodb, sklenjenih pred tem datumom (glej v tem smislu sodbo z dne 18. oktobra 2016, Nikiforidis, C-135/15, EU:C:2016:774, točki 31 in 33).
- 62 Iz sodne prakse izhaja, da je uporaba Uredbe Rim I odvisna od datuma sklenitve zadevne pogodbe (glej v tem smislu sodbo z dne 25. marca 2021, Obala i lučice, C-307/19, EU:C:2021:236, točka 56 in navedena sodna praksa).
- 63 Tako se določbe Uredbe Rim I uporabljajo izključno za pogodbe, sklenjene po 17. decembru 2009, in ne za prihodnje učinke pogodb, sklenjenih pred tem datumom.
- 64 Prva pogodba iz postopka v glavni stvari, ki je bila podpisana 14. aprila 2008, torej ne spada na časovno področje uporabe Uredbe Rim I.
- 65 Zato se bo razlaga določb Uredbe Rim I, ki jo bo Sodišče podalo predložitvenemu sodišču v odgovor na vprašanja zadnjenavedenega sodišča, nanašala le na drugo pogodbo iz postopka v glavni stvari, ki je bila podpisana 28. junija 2010 (v nadaljevanju: sporna pogodba).
- 66 V zvezi z vprašanjem določitve prava, ki se uporablja za pogodbo o časovnem zakupu nepremičnin v obliki članarine v višini klubskih točk, je treba opozoriti, da je iz uvodne izjave 6 Uredbe Rim I razvidno, da je namen te uredbe določiti kolizijska pravila, ki določajo isto nacionalno pravo ne glede na državo, v kateri je vložena tožba, da se spodbudi predvidljivost izida pravd, varnost glede prava, ki se uporablja, in prosti pretok sodnih odločb.
- 67 Uredba Rim I tako v poglavju II določa enotna pravila, ki določajo načelo, da ima prednost volja strank, ki jim je v členu 3 te uredbe priznana svoboda izbire prava, ki se uporablja za pogodbo.
- 68 V zvezi s tem ta člen 3(1) zahteva, da mora biti izbira prava, ki se uporablja, izrecno izražena ali da mora jasno izhajati iz pogodbenih določil ali okoliščin primera.
- 69 Če stranki ne izbereta prava, ki se uporablja, člen 4(1) Uredbe Rim I določa navezne okoliščine glede na različne vrste pogodb, med katerimi sta pogodbi, ki ju navaja predložitveno sodišče, in sicer pogodbe, katerih predmet je stvarna pravica na nepremičnini ali najem nepremičnine, in pogodbe o opravljanju storitev.
- 70 V obravnavani zadevi pa je iz spisa, ki je na voljo Sodišču, razvidno, da sporna pogodba kot pravo, ki se uporablja za to pogodbo, določa angleško pravo in da je bila ta pogodba sklenjena s potrošnikom.

- 71 V skladu s členom 6(2) Uredbe Rim I lahko pogodbeni stranki v pogodbi, ki jo potrošnik sklene s podjetnikom, izbereta pravo, ki naj se uporablja za to pogodbo, vendar ta izbira potrošnika ne sme prikrajšati za zaščito, ki mu jo zagotavljajo določbe, od katerih ni dovoljeno odstopanje z dogovorom, po pravu, ki bi se – če pogodbeni stranki ne bi izbrali prava – uporabljalo v skladu s členom 6(1) te uredbe, ki določa, da se za tako pogodbo uporablja pravo države, v kateri ima potrošnik običajno prebivališče (glej v tem smislu sodbo z dne 10. februarja 2022, *ShareWood Switzerland*, C-595/20, EU:C:2022:86, točki 15 in 16).
- 72 Zadevna pogodba mora poleg tega izpolnjevati pogoje iz tega člena 6(1), in sicer da je potrošnik to pogodbo sklenil za namen, za katerega se šteje, da je izven njegove poslovne ali poklicne dejavnosti, da podjetnik opravlja svojo poslovno ali poklicno dejavnost v državi, v kateri ima potrošnik običajno prebivališče, ali da na kakršen koli način usmerja to dejavnost v to državo ali v več držav, vključno s to državo, in da navedena pogodba spada v okvir te dejavnosti.
- 73 V obravnavani zadevi v primeru, da bi sporna pogodba izpolnjevala pogoje iz člena 6(1) uredbe Rim I – kar mora preveriti predložitveno sodišče – izbira prava, ki se uporablja in ki sta ga izbrali pogodbeni stranki, v skladu s tem členom 6(2) zadevnega potrošnika ne sme prikrajšati za zaščito, ki mu jo zagotavljajo prisilne določbe prava države, v kateri ima potrošnik običajno prebivališče
- 74 To pa ne more veljati v položaju iz postopka v glavni stvari, ker je izbrano pravo, ki se uporablja, pravo države, v kateri imata zadevna potrošnika običajno prebivališče, in sicer angleško pravo.
- 75 Razlaga, na podlagi katere bi bilo za določitev prava, ki se uporablja za potrošniške pogodbe, mogoče odstopanje od kolizijskih pravil, ki so določena v Uredbi Rim I, ker bi bilo za potrošnika ugodnejše drugo pravo, bi nujno bistveno posegla v splošno zahtevo po predvidljivosti prava in s tem v načelo pravne varnosti v pogodbenih razmerjih s potrošniki (glej po analogiji sodbo z dne 12. septembra 2013, *Schlecker*, C-64/12, EU:C:2013:551, točka 35).
- 76 Poleg tega, ker člen 6 Uredbe Rim I ni le specifičen, temveč tudi izčrpen, kolizijskih pravil iz tega člena ni mogoče spremeniti ali dopolniti z drugimi kolizijskimi pravili iz te uredbe, razen če posebna določba iz navedenega člena izrecno napotuje nanje (glej po analogiji sodbo z dne 20. oktobra 2022, *ROI Land Investments*, C-604/20, EU:C:2022:807, točki 40 in 41).
- 77 Iz zgoraj navedenega izhaja, da je treba na drugo in tretje vprašanje odgovoriti tako:
- člen 6(2) Uredbe Rim I je treba razlagati tako, da kadar potrošniška pogodba izpolnjuje pogoje iz tega člena 6(1), lahko stranki te pogodbe v skladu s členom 3 te uredbe izbereta pravo, ki se uporablja za navedeno pogodbo, vendar ta izbira zadevnega potrošnika ne sme prikrajšati za zaščito, ki mu jo zagotavljajo določbe, od katerih ni dovoljeno odstopanje z dogovorom, po pravu, ki bi se – če pogodbeni stranki ne bi izbrali prava – uporabljalo na podlagi navedenega člena 6(1), ki določa, da se za tako pogodbo uporablja pravo države, v kateri ima potrošnik običajno prebivališče;
 - glede na zavezujočo in izčrpno naravo istega člena 6(2) od te določbe ni mogoče odstopati v korist zakonodaje, ki je za potrošnika domnevno ugodnejša.

Četrto vprašanje

- 78 Predložitveno sodišče s četrтим vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba pravo Unije razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, v skladu s katero se določbe te zakonodaje uporabljajo za vse pogodbe o uporabi nepremičnin na podlagi časovnega zakupa, ne glede na to, za katero pravo sta se stranki odločili, da se uporablja za zadevno pogodbo.
- 79 Tako kot večina strank, ki so predložile pisna stališča v postopku v glavni stvari, je treba opozoriti, da na podlagi člena 9 Uredbe Rim I njene določbe ne morejo omejiti uporabe prevladujočih obveznih določb prava države sodišča, pred katerim poteka postopek, ki so določbe, katerih upoštevanje je po mnenju države bistvenega pomena za zaščito njenih javnih interesov, kot je na primer njena politična, socialna ali gospodarska ureditev, in sicer do take mere, da se te določbe uporabljajo za vse primere, ki sodijo na njihovo področje uporabe, ne glede na to, katero pravo se sicer uporablja za pogodbo na podlagi te uredbe (glej v tem smislu sodbo z dne 17. oktobra 2013, Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, točka 48).
- 80 Vendar predložitveno sodišče, ne da bi se sploh sklicevalo na ta člen 9, v okviru četrtega vprašanja zgolj navaja izvleček druge dodatne določbe zakona 42/1998, na podlagi katere za vse pogodbe, ki se nanašajo na pravice v zvezi z uporabo nepremičnine na podlagi časovnega zakupa, ki je v Španiji, veljajo določbe tega zakona, ne da bi se pri tem sklicevalo na vsebino zakona 4/2012, za katerega se zdi, da določa manj zavezujoče določbe v zvezi s tako uporabo, in za katerega navedeno sodišče – kot je razvidno iz predložitvene odločbe – ne izključuje, da se prav tako uporablja.
- 81 Ker ta odločba ne vsebuje niti natančne vsebine upoštevanih določb zadevne nacionalne zakonodaje niti najmanjše pojasnitve glede postopkovnih vidikov obveznosti, ki jih nalaga ta zakonodaja, ali izjemnih okoliščin, ki bi upravičevale upoštevanje preudarkov v javnem interesu, ki naj bi jih te določbe varovale, Sodišče ne more poznati razlogov, ki so predložitvenemu sodišču vzbudili pomisleke glede združljivosti navedene zakonodaje s pravom Unije.
- 82 V teh okoliščinah in glede na to, da četrto vprašanje ne izpolnjuje zahtev iz člena 94 Poslovnika, Sodišče predložitvenemu sodišču ne more dati koristnega odgovora na to vprašanje. Zato je treba navedeno vprašanje razglasiti za nedopustno.

Stroški

- 83 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (sedmi senat) razsodilo:

1. Določbe Uredbe (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja (Rim I), se v okviru spora pred sodiščem države članice uporabljajo za pogodbe, katerih obe stranki sta državljana Združenega kraljestva, pod pogojem, da te pogodbe vsebujejo tuj element.

2. Člen 6(2) Uredbe št. 593/2008

je treba razlagati tako, da

- kadar potrošniška pogodba izpolnjuje pogoje iz tega člena 6(1), lahko stranki te pogodbe v skladu s členom 3 te uredbe izbereta pravo, ki se uporablja za navedeno pogodbo, vendar ta izbira zadevnega potrošnika ne sme prikrajšati za zaščito, ki mu jo zagotavljajo določbe, od katerih ni dovoljeno odstopanje z dogovorom, po pravu, ki bi se – če pogodbeni stranki ne bi izbrali prava – uporabljalo na podlagi navedenega člena 6(1), ki določa, da se za tako pogodbo uporablja pravo države, v kateri ima potrošnik običajno prebivališče;
- glede na zavezujočo in izčrpno naravo istega člena 6(2) od te določbe ni mogoče odstopati v korist zakonodaje, ki je za potrošnika domnevno ugodnejša.

Podpisi